

SUM MAR IES!

MILLAISTA ON HELSINKILÄINEN KÖYHYYS JA MILLAINEN TUTKIMUS AUTTAA YMMÄRTÄMÄÄN SITÄ?

Tuija Seppälä & Henrietta Grönlund

Urbaria Summary 2022/1

Millaista on helsinkiläinen köyhyys ja millainen tutkimus auttaa ymmärtämään sitä?

Tuija Seppälä
tutkijatohtori
Tampereen yliopisto

Henrietta Grönlund
professori
Helsingin yliopisto

Asuinrakennuksia ja lapsia pihalla uudessa lähiössä. Hava, valokuvaaja Ilm. 1960. Kaupunginmuseo, helsinkikuvia.fi

- Helsingiläinen kaupunkiköyhyys koskettaa erityisesti yksinasuvia, työttömiä ja lapsiperheitä.
- Se kytkeytyy elinkustannusten ja erityisesti asumisen kalleuteen. Taloudellista niukkuutta olisi Helsingissä syytä tutkia elinkustannukset huomioiden.
- Ominaista on myös alueiden eriytyminen ja väestöryhmien sisäinen polarisoituminen.
- Taloudellinen niukkuus on Helsingissä pysynyt suhteellisen samanlaisena ja se koskettaa edelleen samoja ihmisryhmiä kuin kymmenen vuotta sitten.
- Helsingiläiseen kaupunkiköyhyyteen liittyvä tutkimus on painottunut makronäkökulmaan, ja esimerkiksi yksilöiden ja väestöryhmien kokemukseen ja taloudellisen niukkuuden merkityksiin kohdistuvat laadulliset tutkimukset ovat marginaalissa.

Tutkimuksen merkitys, menetelmät ja aineisto

Kaupunkiköyhyyden näkökulma on jäänyt köyhyydestä ja eriarvoisuudesta käydyssä keskustelussa vähäiseksi sen erityispiirteistä huolimatta.

Tässä tutkimustiivistelmässä tarkastelemme kaupunkiköyhyyttä Helsingissä viimeaikaisten tilastotietojen sekä taloudellista niukkuutta käsittelevän tutkimuksen avulla. Teimme kirjallisuuskatsauksen, joka kattoi 47 julkaisua vuosilta 2010 - 2018. Luokittelimme tutkimukset köyhyyden syitä, seurauksia ja selviytymistä tarkasteleviin. Erittelimme myös tutkimuksissa käytettyjä menetelmällisiä valintoja, tutkimuksen kohteeksi valittuja ihmisryhmiä sekä tutkittuja taloudelliseen niukkuuteen liittyviä ilmiöitä. Pyrimme paikantamaan siis myös tutkimuksen mahdollisia aukkokohtia ja määrittelemään sitä, **mikä juuri nyt on erityistä helsinkiläisessä kaupunkiköyhyydessä.**

Köyhyyttä mitataan yleisesti suhteellisella tuloköyhyydellä, jonka mukaan köyhyysraja on 60 prosenttia kaikkien kotitalouksien kulutusyksikköä kohti laskettujen käytettävissä olevien rahatulojen mediaanista. Kun kotitalouden käytettävissä olevat rahatulot jäävät tämän rajan alle, sen sanotaan elävän suhteellisessa tuloköyhyydessä. Suhteellinen tuloköyhyys mittaa kuitenkin puutteellisesti ihmisten todellista toimeentuloa. Osallistumismahdollisuuksiin vaikuttavat myös menot. Kotitalouden voidaan sanoa olevan köyhä, silloin kun sen tulot eivät riitä kattamaan välttämättömiä menoja. Välttämättömät menot riippuvat ajasta ja paikasta. Kuluttajatutkimuskeskuksen kohtuullisen minimikulutuksen viitebudjetit näyttävät, mitä hyödykkeitä tarvitaan yleisen elintason mukaiseen elämään tämän päivän Suomessa ja kuinka paljon ne maksavat. Näitä viitebudjetteja hyödyntäen on laadittu minimibudjettiköyhyysmittari, joka huomioi myös asumiskustannukset ja niiden alueelliset erot.

Tulokset

Kaupunkiköyhyydellä on omia erityispiirteitä

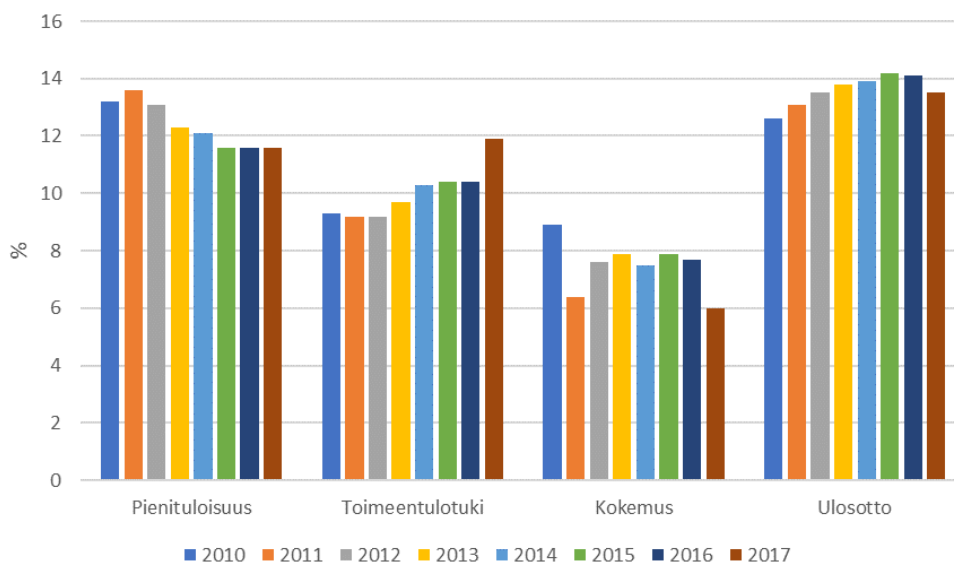
Katsauksemme mukaan suhteessa muiden suurten suomalaisten kaupunkien ja Suomen tilanteeseen taloudellinen niukkuus on Helsingissä pysynyt suhteellisen samanlaisena ja se koskettaa edelleen samoja ihmisryhmiä kuin kymmenen vuotta sitten, jolloin viimeisin laaja katsaus Helsingin tilanteeseen on tehty. Taloudellinen niukkuus koskettaa erityisesti yksinasuvia, työttömiä ja lapsiperheitä. Tämän päivän kaupunkiköyhyys Helsingissä kytkeytyy elinkustannusten ja erityisesti asumisen kalleuteen. Lisäksi kaupunkiköyhyydelle on ominaista alueellinen eriytyminen sekä väestöryhmien sisäinen polarisoituminen. Eriyttävää muuttoliikettä ohjaa ensisijaisesti asuntojen ja vuokrien alueellinen hintakehitys, mutta tutkimuksissa on havaittu myös koulutetumman ja varakkaamman väestönosan poismuuttoa ja karttavaa suhtautumista huono-osaisempiin alueisiin. Sosioekonominen eriytyminen kytkeytyy myös etniseen eriytymiseen. Kysymys siitä, voidaanko kaupunkiköyhyydestä ylipäänsä puhua jonakin erityisenä köyhyyden muotona, näyttäisi katsauksemme perusteella saavan myöntävän vastauksen. **Yleisesti käytetty suhteellisen tuloköyhyyden mittari ei tavoita kaupunkiköyhyyden erityispiirteitä.**

Tutkimus kohdistuu makronäkökulmaan

Katsauksemme mukaan tutkimus on painottunut makronäkökulmaan, rekisteriaineistoihin ja kyselytutkimuksiin. Laadullinen tutkimus on jäänyt marginaaliin. Viime vuosina tehty laadullinen köyhyystutkimus on tarjonnut syventäviä näkökulmia köyhyyteen liittyviin kokemuksiin sekä sen käytännöllisiin ja psykologisiin merkityksiin, mutta tutkimuksesta puuttuu kaupunkiköyhyyden näkökulma. Katsauksemme tuotti vain vähän näkökulmia siihen, minkälaista on köyhyyden kehystämä elämä kaupunkitilassa ja asuinalueilla eri väestöryhmien näkökulmasta juuri Helsingissä.

Johtopäätökset: Miten kaupunkiköyhyyttä tulisi mitata ja tutkia?

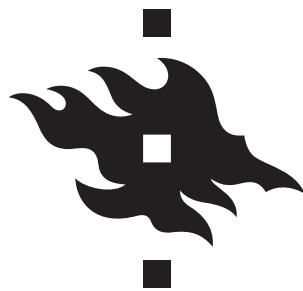
Katsauksessamme päädyimme siihen, että **kaupunkiköyhyyttä tulisi mitata elinkustannukset ja erityisesti asumiskustannukset huomioiden**. Objektivisen mittaamisen ja keskimääräisyyksien tarkastelun ohella tarvitaan kuitenkin myös muunlaista – myös laadullista – tietoa ja tutkimusta, jotta esimerkiksi syrjäytymisen, eriarvoistumisen ja myös selviytymisen mekanismeja voidaan ymmärtää ja saada tietoa vaikeammin tutkittavien väestöryhmien kokemuksista ja tilanteesta.

Kuvio 1. Helsingiläisten köyhyyden ja toimeentulo-ongelmien yleisyys vuosina 2010-2017 eri mittareilla. Pienituloisuus: helsinkiläisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuus, joiden rahatulot jäävät alle 60 % kaikkien kotitalouksien ekvivalentista mediaanitulosta (Sotkanet.fi). Toimeentulotuki: kalenteri-vuoden aikana toimeentulotukea saaneiden henkilöiden osuus Helsingin väestöstä (Sotkanet.fi). Kokemus: niiden kyselytutkimukseen vastanneiden helsinkiläisissä kotitalouksissa asuvien osuus, jotka ilmoittivat kokeneensa vaikeuksia tai suuria vaikeuksia saada menonsa katetuksi tuloillaan. Tutkimuksen otos on verrattain pieni, joten lukuihin pitää suhtautua varauksella (Tilastokeskus: tulonjakotilasto). Ulosotto: luonnollisten henkilöiden vuoden aikana vireille tulleiden ulosottotapausten määrä Helsingissä suhteessa Helsingin väkilukuun (sama henkilö voi esiintyä useamman kerran velallisten joukossa) (Valtakunnanvouti: ulosotto Suomessa).

Viitetiedot

Seppälä, T., Grönlund, H., & Mukkila, S. (2020) Katsaus helsinkiläiseen kaupunkiköyhyyteen ja kaupunkiköyhyydetutkimukseen. Tietopuu 2/2020, 1-18. https://tiedostot.a-klinikksaatio.fi/tutkittua/tietopuu_katsauksia_2_2020_helsingilainen_kaupunkikoyhyys_ja_kaupunkikoyhyystutkimus.pdf

UNIVERSITY OF HELSINKI

TOIMITUS / EDIT

Iiris Koivulehto
Kaupunkitutkimusinstituutti Urbaria

OTA YHTEYTTÄ / CONTACT

urbaria@helsinki.fi
0294150056 / 0504719810

SEURAA / FOLLOW US

@urbariahelsinki
www.helsinki.fi/urbaria

PL 4 (Yliopistonkatu 3)
00014 Helsingin Yliopisto